

השקעת פיקדונות ללא תנועה - דברי הסבר*

מבוא

1. חוק לתיקון פקודת הבנקאות מס' 15 התשמ"א-1981, שתחילתו ביום 1 באוקטובר 1981, קובע דין חדש בענין פיקדונות ללא תנועה.

הוראות החוק קובעות את התנאים לפיהם הופך פיקדון לפיקדון ללא תנועה. לפי הוראות אלו חייב תאגיד בנקאי לנסות ליצור קשר עם בעליו של הפיקדון ואם לא הצליח בכך מחובתו להשקיע את הכספים לזכות בעליו באופן שקבע הנגיד באישור שר האוצר וועדת הכספים של הכנסת.

לדעתנו תאגיד בנקאי יצא ידי חובתו אם יפעל באופן סביר לפי הנסיבות, על מנת לבצע את החוק.
2. מהו פיקדון ללא תנועה?

פיקדון ייחשב "פיקדון ללא תנועה" אם עברו 10 חודשים מהיום שנתקבלה לגביו ההוראה האחרונה מבעל הפיקדון.

ברצוני להבהיר כי:

 - (א) על התאגיד הבנקאי לוודא במאמץ סביר אם ההוראה האחרונה אכן ניתנה ע"י בעל הפיקדון ולא ע"י צד ג' כלשהו. אולם, במקרים בהם, למרות מאמץ סביר מצד התאגיד הבנקאי, לא ניתן לוודא מי נתן את ההוראה, לגבי הפיקדון יש לראות את ההוראה כאילו ניתנה ע"י בעל הפיקדון;
 - (ב) הוראת קבע של בעל הפיקדון בדבר חידוש אוטומטי אינה בגדר הוראה חדשה במועד החידוש האוטומטי; תקופת עשרת החודשים האמורים תתחיל ביום בו ניתנה ההוראה האחרונה בפועל;
 - (ג) שיקים מאוחרים ושטרות שנמשכו על ידי צד ג' לפקודת הלקוח והופקדו בתאגיד הבנקאי על ידי הלקוח לשם הצגתם לגבייה - אינם בגדר "הוראת לקוח" במועד הגבייה אלא במועד ההפקדה בלבד;
 - (ד) שיקים מאוחרים ושטרות שנמשכו על ידי הלקוח לפקודת צד ג', והוצגו לגבייה בתאגיד הבנקאי, יחשבו כ"הוראת לקוח" במועד הצגתם לגבייה;
 - (ה) הוראת הבעלים חייבת להתייחס לאותו פיקדון עצמו, ואין זה מספיק שניתנה הוראה של בעל הפיקדון לגבי פיקדון אחר המופקד אצל התאגיד הבנקאי.

יצירת הקשר עם הלקוח

3. בהתאם להוראות החוק חייב תאגיד בנקאי לנסות ליצור קשר עם בעל פיקדון ללא תנועה, סמוך למועד פירעונו של הפיקדון. ברצוני להבהיר כי אם לקוח בקש ליצור עמו קשר בצורה

מסוימת, כגון, השארת המסמכים המיועדים לו בסניף או בתיבת דואר, יש "לנסות ליצור עמו קשר" במובן החוק, בדרך שבקש. מחובתו של תאגיד בנקאי להודיע ללקוח כי אם לא תתקבל הוראה ממנו כיצד להשקיע את הכספים הם יושקעו בהתאם לקביעת נגיד בנק ישראל. כלומר, אי קבלת תשובה מאת הלקוח תיחשב כאי יצירת קשר במובן החוק. להלן פירוט המועדים השונים ליצירת הקשר לפי סוגי החשבונות, הן במטבע ישראלי והן במטבע חוץ:

(א) חשבון עו"ש

החובה לנסות ליצור קשר עם בעל הפיקדון תחול סמוך ליום בו הפך הפיקדון לפיקדון ללא תנועה, דהיינו בתום 10 חודשים מיום שנתקבלה ההוראה האחרונה מבעל הפיקדון.

(ב) פיקדון לזמן קצוב

החובה ליצור קשר עם בעל הפיקדון תחול סמוך למועד הפירעון המקורי של הפיקדון. הוראת חידוש אוטומטי שניתנה לפני תקופה העולה על 10 חודשים מיום הפירעון המקורי אינה מחייבת, כפוף לאמור בסעיף 8 להלן. מאידך, הוראת חידוש אוטומטי שניתנה בתוך תקופת עשרת החודשים שקדמו למועד הפירעון המקורי, מחייבת לחדש את הפיקדון, והחובה ליצור קשר עם בעל הפיקדון תחול סמוך למועד הפירעון של הפיקדון שלאחר תקופת החידוש האמורה.

(ג) תכניות חסכון

מועד יצירת הקשר יחול סמוך לסיום תקופת החסכון בשלמותה.

(ד) ניירות ערך

החובה ליצור קשר תחול סמוך למועד קבלת כספים כלשהם בשל ניירות הערך לרבות תשלומי קרן ריבית ודיבידנד, וזאת גם אם טרם עברו 10 חודשים מיום שניתנה ההוראה האחרונה של הלקוח ביחס לניירות הערך. בכל מקום שנקבע בצו הנגיד, בטור המפרט את סוג הפיקדון סוג מסויים של ניירות ערך, הכוונה לכספים שנתקבלו בשל ניירות ערך האמורים התאגיד הבנקאי ימסור הודעה ללקוח על קבלת הכספים האמורים ועל העברתם לחשבון עו"ש של הלקוח. במקרה שקבלת הכספים בשל ניירות הערך מקורה בהוראה מפורשת של הלקוח שניתנה בתוך החודשיים שקדמו למועד קבלת הכספים, כגון, מכירת ניירות ערך בבורסה, יראו בכך משום יצירת קשר עם הלקוח. ניתן לשלב את הנסיון ליצור קשר עם הלקוח עם ההודעה ללקוח בדבר קבלת הכספים. התאגיד הבנקאי רשאי בהודעה זו לבקש מהלקוח הוראות כיצד להשקיע את הכספים שקיבל.

מועד חובת ההשקעה

4. לא הצליח תאגיד בנקאי ליצור קשר עם בעל הפיקדון תוך חודשיים, מחובתו להשקיע את הכספים לזכותו בהתאם לקביעת נגיד בנק ישראל.

ברצוני להבהיר כי :

(א) אם הועברו כספים מפיקדון לזמן קצוב, או מחסכונות שהם פקדונות ללא תנועה או מניירות ערך, לחשבון עו"ש פעיל, דהיינו, חשבון בו נתקבלו הוראות שוטפות מהלקוח במשך חודשיים לאחר מועד העברת הכספים - ייחשב הדבר כאילו הצליח התאגיד הבנקאי ליצור קשר עם הלקוח. לפיכך, לא תחול עליו חובת ההשקעה לפי הוראות הנגיד.

(ב) אם הועברו כספים מפיקדונות לזמן קצוב או חסכונות, שהם פיקדונות ללא תנועה, או מניירות ערך, לחשבון עו"ש אשר בו לא ניתנה הוראה כלשהי מאת הלקוח במשך חודשיים לאחר מועד העברת הכספים, ולא נתקבלה תשובה מאת הלקוח לגבי אופן השקעת הכספים, ייחשב הדבר כאי יצירת קשר עם הלקוח, ותחול על הבנק החובה להשקיע את הכספים בהתאם לקביעת נגיד בנק ישראל.

פירעון מוקדם של פיקדון לזמן קצוב

5. תאגיד בנקאי שהשקיע כספי פיקדון ללא תנועה לפי הוראות הנגיד בפיקדון לזמן קצוב, אינו חייב לפרוע את הפיקדון לפני מועד פירעונו. אולם, אם הסכים לבצע פירעון מוקדם כאמור לא תחול עליו חובת הנזילות הקבועה לכך בהוראות הנזילות, ויראו את הפיקדון כפיקדון לזמן קצוב עד מועד השבירה.

6. לדעתנו, במקרה בו התאגיד הבנקאי מממש השקעות לשם ביצוע תשלומים לפי הוראות בעל פיקדון, כאמור בסעיף 6(1) לצו הבנקאות (פיקדונות ללא תנועה), התשי"ס - 2000, יש לממש את ההשקעות הנ"ל לפי סדר השקעתן בהתאם להוראות הנגיד; השקעה שבוצעה תחילה, תמומש תחילה.

הודעות לבעל פיקדון ללא תנועה

7. אחת לששה חודשים ינסה תאגיד בנקאי ליצור קשר עם בעל פיקדון ללא תנועה, שהכספים בחשבונו הושקעו לפי הוראות הנגיד.

סריקת חשבונות

8. לצורך השקעת כספי פיקדונות ללא תנועה יבצע תאגיד בנקאי אחת לחודש סריקה של כל חשבונותיו.

* חוזר מס' ח-1059; תיקון, חוזר מס' ח-1999-06.